

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Мінка Т. П.

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.91+343.35

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Проаналізовано сучасне антикорупційне законодавство та окремі проблеми його застосування при реалізації заходів юридичної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство, відповідальність, корупційне правопорушення.

Постановка проблеми. Упродовж квітня-травня 2013 року Верховною Радою України прийнято пакет антикорупційних законів, якими переглянуто превентивні антикорупційні механізми та процедуру конфіскації відповідно до міжнародних стандартів, а також врегульовано питання відповідальності за корупційні правопорушення та запроваджено відповідальність юридичних осіб за вчинені в їх інтересах або від їх імені корупційні злочини.

Йдеться про Закони України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 квітня 2013 року [1], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики» від 14 травня 2013 року [2], «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18 квітня 2013 р. [3], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб)» від 23 травня 2013 року (набирає чинності з 1 вересня 2014 року) [4].

З прийняттям вищезгаданих змін до антикорупційного законодавства, по суті, завершився черговий етап реформування системи запобігання і

протидії корупції. Прийняття вищевказаних Законів зумовлено необхідністю виконання нашою державою значної частини рекомендацій Групи держав Ради Європи проти корупції та експертів, які здійснювали огляд стану імплементації Конвенції ООН проти корупції.

Крім того, прийняття вищезгаданих законів України потягло за собою зміни у діяльності правоохоронних органів щодо притягнення осіб, які вчинили корупційне правопорушення, до юридичної відповідальності.

Мета. Хотілося б зупинитися на окремих, на наш погляд, проблемах, з якими сьогодні стикаються працівники правоохоронних органів та суду при застосуванні законодавства про відповідальність за корупційні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Так, змінами до ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [5] конкретизовано зміст поняття «неправомірна вигода» – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Вказаний термін є одним з ключових у антикорупційному законодавстві загалом та у законодавстві про відповідальність за корупційні правопорушення зокрема. Крім того, цей термін замінив поняття «хабар» в українському законодавстві.

Прийняття особою неправомірної вигоди сьогодні є кваліфікуючою ознакою низки статей КК України (ст. 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369-2 КК України) [6]. Такі зміни до КК України було введено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 квітня 2013 року. Тобто замість поняття «хабар» у чинному КК України зараз вживається термін «неправомірна вигода».

Якщо проаналізувати пункт 4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5 [7] та положення ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», то можна зробити висновок, що поняття «хабар» та «неправомірна вигода» відрізняються між собою тим, що хабар – це незаконна винагорода, яка має виключно матеріальний характер (гроші, матеріальні цінності, документи, які надають право отримати майно, будь-які дії майнового характеру та ін.), а неправомірна вигода може бути як матеріальною, так і нематеріальною (переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи тощо).

Крім того, ч. 1 та 2 ст. 368 КК України передбачає відповідальність службової особи за пропозицію прийняття неправомірної вигоди та за прийняття неправомірної вигоди, однак розмір цієї вигоди законодавець не встановив, як і не передбачив розмір послуг, пільг та інших нематеріальних благ, за прийняття яких настане кримінальна відповідальність. Тому виникає питання: а чи може бути притягнута до кримінальної відповідальності особа, яка, наприклад, отримала неправомірну вигоду у розмірі 5 гривень? Невизначеною є проблема, а який суб'єкт і за якою процедурою може про-

водити оцінку отриманих послуг, пільг чи інших нематеріальних благ?

Тепер стосовно наступної проблеми. Відповідно до ст. 16 «Вимоги щодо прозорості інформації» Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», особи, зазначені у пп. 1–3 ч. 1 ст. 4 цього закону, винні у відмові в наданні інформації, надання якої передбачено законом, у її не своєчасному наданні, або наданні недостовірної чи неповної інформації, несуть відповідальність за ст. 212-3 КУпАП «Порушення права на інформацію» [8].

Як вже зазначалося вище, протидіяти та припиняти ці правопорушення мають органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України. Однак аналіз положень ст. 255 КУпАП свідчить про те, що право складати протоколи за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 212-3 КУпАП, наділені лише працівники органів прокуратури.

Отже, спеціально уповноважені працівники органів внутрішніх справ та Служби безпеки України, хоча й зобов'язані протидіяти і припиняти порушення спеціальними суб'єктами вимог щодо прозорості інформації, однак не мають процесуальних прав документування таких правопорушень.

Нововведеннями також конкретизовано перелік обмежень щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 10 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»). Особам, які припинили виконання функцій держави або місцевого самоврядування, заборонено протягом року після цього укладати трудові договори та вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності, укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з підприємствами, установами чи організаціями незалежно від форми власності або фізичними особами-підприємцями, якщо особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих підприємств, установ чи організацій або фізичних осіб-підприємців.

Водночас за порушення заборон, передбачених у ст. 10 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», юридичної відповідальності не встановлено, як і не визначено механізму реалізації вказаних заборон.

Наступною є проблема належності, достатності та допустимості доказів у справах про адміністративні корупційні правопорушення. Так, у КУпАП неврегульованим є порядок збирання уповноваженим суб'єктом доказів у справах про адміністративні корупційні правопорушення.

У ст. 251 КУпАП визначено джерела доказів, до яких належать протокол про адміністративне корупційне правопорушення, пояснення особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновки експерта, речові докази, показання технічних приладів та засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, протокол про вилучення речей і документів, а також інші документи. На практиці

виникають питання: чи можуть, наприклад, показання технічних приладів та засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису тощо, використовуватися в якості доказів у справах про адміністративні корупційні правопорушення, чи є вони належними та допустимими? Адже сьогодні процесуальний порядок призначення експертизи, порядок визнання певних предметів речовими доказами, або засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, практично нерегульований.

Висновки. Підводячи підсумок вищевикладеному, хотілося б зазначити, що хоча за останній рік і було внесено значні зміни до антикорупційного законодавства України, однак на сьогодні значне коло питань ще потребує свого правового регулювання. На нашу думку, сьогодні є потреба прийняти Кодекс України про кримінальні проступки. Ми вважаємо, що всі корупційні правопорушення мають бути віднесені до кримінальних проступків. Прийняття цього Кодексу дозволить вирішити процесуальні питання притягнення особи до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення. Крім того, сьогодні слід узгодити норми КК України, КПК України, Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» стосовно термінології та повноважень відповідних суб'єктів.

Бібліографічні посилання

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 18 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon.rada.go.ua.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики : Закон України від 14 травня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon.rada.go.ua.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 18 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon.rada.go.ua.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб) : Закон України від 23 травня 2013 року (набирає чинності з 1 вересня 2014 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon.rada.go.ua.

5. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07 квітня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3206-17

6. Кримінальний Кодекс України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14

7. Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //https://www.google.com.ua/search?q=кодекс+україни+про+.

Минка Т. П. Ответственность за совершение коррупционного правонарушения: отдельные проблемы правоприменения. Проанализировано современное антикоррупционное законодательство и отдельные проблемы его применения при реализации мероприятий юридической ответственности за совершение коррупционных правонарушений.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство, ответст-

венность, коррупционное правонарушение.

Minka T. P. Liability for corruption offenses: some problems of law enforcement. In the article a modern anticorruption legislation and separate problems of his application are analysed during realization of events of legal responsibility for the feasance of corruption offences.

With the adoption of the above-mentioned changes to the anticorruption legislation the duty stage of reformation of the system of prevention and counteraction to the corruption came to an end essentially. Acceptance of foregoing Laws conditioned by the necessity of implementation of considerable part of recommendations of Group of the states of Advice of Europe our state against a corruption and experts that carried out the review of the state of introduction of Convention of the UNO against a corruption.

In these about Laws of Ukraine : "About making alteration to some legislative acts of Ukraine in relation to bringing of national legislation to conformity with the standards of Criminal convention about a fight against a corruption" from April, 18, 2013 [1], "About making alteration to some legislative acts of Ukraine in relation to realization of public anticorruption policy" from May, 14, 2013 [2], "About amendments to Criminal and Criminal judicial codes of Ukraine in relation to fulfilling the plan of actions in relation to liberalization of visa regime European Union for Ukraine" from April, 18 in 2013 [3], "About making alteration to some legislative acts of Ukraine (in relation to fulfilling the plan of actions in relation to liberalization of visa regime European Union for Ukraine in relation to responsibility of legal entities) " from Mays, 23, 2013 (entered into by September, 1, 2014) [4].

Working out the total to foregoing, it would be desirable to mark that though for the last year considerable changes were brought in to the anticorruption legislation of Ukraine, however for today the considerable circle of questions needs his legal adjusting yet. To our opinion, today there is a necessity to accept Code of Ukraine about criminal misconducts. We consider that all corruption offences must be attributed to criminal misconducts. The acceptance of this Code will allow to decide the judicial questions of bringing in of person to responsibility for the feasance of corruption offence. In addition, today it follows to coordinate the norms of Criminal code of Ukraine, Criminal code of practice of Ukraine, Law of Ukraine "About principles of prevention and counteraction to the corruption" in relation to terminology and plenary powers of corresponding subjects.

Keywords: *corruption, anticorruption legislation, liability, corruption offence.*

Надійшла до редакції 03.03.2014

Миронюк Р. В.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ПЕРЕГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

На підставі аналізу правового регулювання порядку судового перегляду справ про адміністративні правопорушення в порядку адміністративного судочинства висловлено та обґрунтовано окремі пропозиції щодо його удосконалення та покращення практики діяльності судів з розгляду такої категорії справ.

Ключові слова: *адміністративне судочинство, адміністративна справа, справа про адміністративне правопорушення, судовий перегляд справи.*